

Jona

Jonagöreᅇ kezapqetok keu Jim-asa-asahi

Buk kianᅇn kezapqetok keu murutᅇi akzap. Mi Jonagöraᅇ denöwe asuhuyöhi, miangöt kösohotᅇi akzap. Anutunöᅇ keu kewö jim kutum waᅇgiyök: Gi mönö Asiria kantrigöt siti bohonᅇi qetᅇi Niniwe miangöreᅇ anda urukᅇgukᅇᅇu nup meman. Asiria yeᅇn kahasililiᅇiᅇi ketauᅇi ahöiga Israel yeᅇn kerök miengöraᅇ kömumbepuköraᅇ keᅇgötᅇiᅇi möta malget. Anutunöᅇ Jona mewö jim kutum waᅇgiyökmö, yaᅇn mi esapköba qetala Anutugöt koleknöᅇ miangöreᅇ anmamgöt tököyök. Mi kewögöraᅇ tököyök: Anutunöᅇ siti mi ayuhumangöt galöm meme keu jiyökmö, yaᅇn miangöt dop öᅇa akᅇapkö qahöp möt köhöiyök.

Jonanöᅇ tököba qetaliga lömböt öᅇgöᅇgöᅇi qakᅇe öᅇgögetka miangöt andöᅇe nanᅇi imbi-imbiᅇi memba et ala tem köla anök. Anda urukᅇgukᅇᅇu nup meiga Niniwe sehiseᅇiᅇi yeᅇn uruᅇiᅇi öᅇᅇap melenget. Miangöraᅇ Anutugöt uruᅇan amöriiga qahöp ayuhum engiyök. Miangöraᅇ Jonagöt uruᅇan böliba kömbuhiba nanᅇak kömumangöt mörök. Kiᅇ kunöᅇ yambu 782-753 bifo Kraist galömᅇiᅇiᅇi maliga Jonanöᅇ nalö miangöreᅇ nupᅇi meyök. Miriᅇi Gat Hefer mi Nazaret kösutᅇe, 5 kilomita anangö dop. Niniwe mi körowen, 500-600 kilomita anangö dop.

Könaᅇᅇep Israel yeᅇn nanᅇinak kezapqetok ambazip yeᅇgöreᅇ keu möta kude tem köᅇgetka

Anutunöŋ jiiga Asiria yeŋön kaba enġuba enġuaŋgötketka mewö nanŋini kinkinŋini mi mosötket. Buk kianön Anutugöt könaŋi yahöt kewö kondelġap: Körek neŋön Anutugöt jitsihitŋi törörök tem kölbinanġöt dop akzin. Mewö qahöp akzin ewö, lömbötnöŋ mönö ölnap qaknine öngömap. Könaŋi bohonŋi kun mi ak-kömükömu aka urujöpak. Yaŋön nanŋi kerök kambuŋi Asiria yeŋgöt siŋgisöndokŋini mewöyök mosöta ayuayuhunöhök meköm enġimapköt kapan kölakzap. Likepŋi bölöŋi qakŋine öngöbapuköt möt köhöiba urunini melenġingöt kuŋgum neŋgimakzap.

Buk kianġöt bahöŋi bohonŋi 4 mi kewö:

- 1) Anutunöŋ Jona oholiga yaŋgiseŋ ahök. 1.1-17
- 2) Jonanöŋ uruŋi melenġa söranöhök lolohoyök. 2.1-10
- 3) Jonanöŋ Niniwe könagesö uruŋini kuŋguyök. 3.1-10
- 4) Uruŋini melenġetka Anutunöŋ ak kömum enġiyök. 4.1-11

Jonanöŋ Kembu qetala mömölaköyök.

¹ *Israel mianġöreŋ Kembuġöreŋ keu mi Amitaigöt nahönŋi Jona yaŋgöreŋ kewö asuhuyök:
² “Asiria kantrigöt siti ketauŋi Niniwe mi wehön kotkotŋe ahöza. Yeŋön bau jegömöl aka bölöŋamŋini memba malakze. Mianġöt keu mi nöŋgöt jemesoholne öngöiga mötzal. Mianġörap göŋön möp wahöta eu anda nöŋgöt buŋa keuni jiba mianön uruŋini kuŋguman.”

---

* 1:1: 2 Kiŋ 1 4.25

³ Mewö jiyökmö, Jonanöŋ möp Kembangöt jemesoholŋeyök ölöŋ köla wehön gegeŋe göröken an-mangörap wahörök. Wahöta miri qetŋi Jopa (Jaffa) miangöreŋ geba waŋge kun miwikŋaiba “Ölöp yembuk Tarsis mire Spein kantrinöŋ an-mam,” jiba köna söŋgöronŋi memba waŋgenöŋ öŋgöyök. Mewö öŋgöba Kembangöt jemesoholŋeyök mömölaköba anök.

⁴ Mewö anökmö, Kembunöŋ möp luhut köhöikŋi melaii köwetnöŋ anda qeiga siridimbom ketaunŋi asuhuiga waŋgenöŋ miangörap jömgömangöt ahök. ⁵ Mewö aiga waŋge börö azi yeŋön kenŋötŋini möta nanŋini bemurupŋinaŋgöt dop nanŋök nanŋök köuluköm enŋiget. Mewö aka waŋgenöŋ amgömapköröp miangöt inap yuainŋi mi körek gilgetka köwetnöŋ gem teköyökmö, Jonanöŋ waŋge dutŋaŋgöt uruŋe geba miangöreŋ öl köla gaun lömbötŋi ahöyök.

⁶ Miangöreŋ ahöiga waŋge galömŋan yaŋgöreŋ kaba kewö jiyök: “Gi möp wuanöŋgörap ki gaun ahözane? Möp wahöta nangi bemgi qeta köulukönöŋga yaŋön mötmörim neŋgiiga kude ayuhubinak.” Mewö jiyök.

⁷ Mewö juiga sutŋine kewö jiget: “Ayop möp kaget! Nini möp unju qeba azi dagöt siŋgisöndökörap ayuayuhu ki neŋgöt qaknine öŋgözawi, miangöt könaŋi mewö miwikŋaibin.” Mewö jiba unju qegetka Jonanöŋ asuhuyök.

⁸ Asuhuiga jiget kaiga kewö qesim waŋgiget: “Ayuayuhu ki mi dagöt siŋgisöndökörap aka neŋgöt qaknine öŋgözawi, gi möp miangöt könaŋi jinöŋga mörin. Gi wanat nuwa memakzan? Gi waniŋeyök

kazan? Göhören kantri mi waniŋe aiga göhören könagesöurupki mi waniŋe malje?”

⁹ Mewö qesim wanŋigetka kewö melenök: “Ni Israelgöt Hïbru azia akzal. Ni Kembu, Suepkö Anutuŋi waikŋi memba möpöseimakzal. Yaŋön köwet aka gölme örönŋi miwikŋaim etkiyök. ¹⁰ Yaŋön börö osikosibuk niŋgiiga nöŋön mi tököba Kembangöt jemesoholŋeyök ölöŋ köla kazal.”

Mewö melenŋiga azi yeŋön mi möt yaköba gwötpuk awöwöliba kewö jiba jim wanŋiget: “Ye! Gi möp wuanöŋgörap mewö akzane?” ¹¹ Köwet mi toroqeba bölim köhöiba ahöyök. Mianŋörap yeŋön kewö qesim wanŋiget: “Nini möp denöwewö ak gihiŋga köwetnöŋ giŋ qebawak?”

¹² Mewö qesim wanŋigetka yeŋgörap kewö melenök: “Siridimbom ketauŋi kianön möp nöŋgörap aka enŋöt qakŋine öŋgöba qezawi, nöŋön mi ölöp mötzal. Mianŋörap iŋini möp nömimba köwetnöŋ gilgetka gemam. Gilget gebiga köwetnöŋ ölöp giŋ qemap. Mewö jizal.”

¹³ Mewö jiiga börö azi yeŋön töndup wange kunbuk gölme oronŋe anŋotmapkörap lökuatnöŋ nanŋöbingöt qeba qegetmö, köwetnöŋ bölim teköyöhanŋörap aka mi osiget. ¹⁴ Osiba Israelgöt Kembuŋi yanŋöt qeta köuluköba kewö jiget: “O Kembu, gi nangak keu jitkahöt dop mi wuatangöba yuai ki akzan. Mewögörap Kembu, azi kianön kömumapkörap aiga mianŋörap nini kude ayuhum neŋgiman. Sepŋanŋöt keuŋi mi neŋgöt qakŋine kude alnöŋga öŋgömap. Keu mi ölnap.”

¹⁵ Mewö köuluköba anda Jona memba gilgetka köwetnöŋ geyök. Geiga köwetkö kukŋan ösumok

bököiga giŋ qeyök. ¹⁶ Giŋ qeiga azi yeŋön Kembugörap euam awöwöliba naluk ketauŋi ala Kembu jöwöwöl ohom waŋgiba keuŋini kewö jöhöget: “Nini möp Kembugöt keuŋi tem köla kude qetalbin.”

¹⁷ *Jonanöŋ köwetnöŋ geiga Kembunöŋ söra ketauŋi kun melaiiga anda Jona gwahörök. Gwahoriga söra mianŋöt uruŋe sunŋem silim karöbut ahöba malök. Mewö.

2

Jonanöŋ gajugaju kömgokŋe ahöba köuluköyök.

¹ Jonanöŋ söra uruŋe ahöba Kembu Anutuŋi köuluköm waŋgiba kewö jiyök: ² “Nöŋön wahöjalin uruŋe Kembu köuluköm gihibiga göŋön ölop keuni mötzan.

Ni unem senjom kömgokŋe ahöba uleralga göŋön ölop uletni mötzan. ³ Göŋön köwet röndum ketauŋe tötal niŋginöŋga gezal.

Göŋön köwet söŋsöŋauŋaŋgöt dutŋe tuapkönöŋ eralga göulu ketauŋan esuhum niŋgizap.

Göhöreŋ qölqöl-söutsöt pakpak mi musulungöm niŋgizap.

Göhöreŋ siri pakpak mi qeba turuba nem ulahöm niŋgizap. ⁴ Mia möta kewö mötmörizal:

Göŋön ni göhöt jemesoholgeyök közöl niŋginöŋga maljal. Mi töndup nöŋön möp kunbuk göhöreŋ jöwöwöl jike kömbukŋe göröken jenan ubi anma. Mi kunbuk kude ekileŋahak kun. ⁵ O aka omanjaret mi nöŋgöt qakne öŋgöba turum niŋgim teközap.

Röndumnöhök möp liliköm niŋgim teközap.

---

* **1:17:** Mat 1 2.40

Köwetköt kumburereŋi mianön möp nöröp jupni köpeiba esuhuzap. ⁶ Ni kundunangöt rōndan kōnanangöt dop yuhuyangōreŋ eral. Rōndanangöt botŋi mianön möp nōngöt qakne jōhōm qōzōŋda jōhōm qōzōŋ kōhōizap.

Yuhu maljalmō, o Kembu Anutuni, göŋōn möp neka rōndan dutŋeyök kunbuk örōm niŋginōŋga malmalnōŋ kotmam. ⁷ Nōngöt malmalnan qahōwakŋangöt aiga nōŋōn nalō miangōreŋ Kembu, gi mötmōrim gihibiga köuluknan öngōba göhöt Suep jike kömbukŋe euyangōreŋ öngōba göhöreŋ angotmap. ⁸ Ambazip kopa-bemlopion omani göda qem enjimakzei, yeŋōn mewō aka kalem mōriam Tonji gi andō guhumakze. ⁹ Andō mewō guhumakzemō, nōŋōn möp möpōmöpōsei lōŋet omsa köla naluk ala jōwōwōl ohom gihimangöt mötzal.

Nōŋōn yuaigöt keuŋi jim jōhōzali, miangöt dop möp ak sorokōmakŋam.

O Kembu, gi mohotnōŋ nōngöt malmalnanangöt bohoni jōhōmamgöt kōhōizan. Keu mi ölnap.”

¹⁰ Mewō köulukōm tekōiga Kembunōŋ möp sōra mi jim kutum waŋgiiga kaba kota Jona loŋniga gölme oronŋe erök. Mewō.

3

Jonanōŋ Anutugöt nup mi Niniwe uruŋe meyök.

¹ Gölme oronŋe eriga Kembugōreŋ keu ki mi kunbuk Jonagōreŋ asuhuyök: ² “Gōŋōn möp wahōta siti ketauŋi Niniwe miangōreŋ anda buŋa keu gihimami, mi jiba uruŋini kuŋguman.” ³ Keu

mewö asuhuiga Jonanöŋ wahöta Kembugöt keu jit tem köla Niniwe anök. Niniwegöt dopŋi mi kewö: Gi göraneyök könahiba anda malnöŋga wehön karöbut teköiga likepŋe endu angotman.

⁴*Jonanöŋ könahiba siti uruŋe anda maliga wehön mohot teköiga buŋa keu qeta kewö jiyök:

“Wehön 40 kun ahözap. Mi teköiga Niniwe siti kianön möp melenŋi gemap.”

⁵Keu mewö qeta jiiga Niniwe könagesö yeŋön Anutugöreŋ keu möt nariba uruŋini melenŋa nene siŋgi malbingöt nalö ala jim köhöiget. Mi jim köhöiba ambazip ketauŋi moröŋi yeŋön lökŋanök imbi melenŋöt samot meget silenŋine öŋgöiga kau ariget.

⁶Mewö aketka miangöt buzup keuŋi mi Niniwegöt kiŋ (praim minista) yanŋöreŋ anŋorök. Anŋoriga möta jakömbuak dum tatatŋeyök eta malukuŋi köteköba samot memba at-turuba kau utuba ariba tarök. ⁷Tata jim kutukutu kewö aliga Niniwe siti dop köl teköba anök: “Inŋini möp kiŋ aka jembonurupŋi yeŋgöreŋ jim kutukutu ki mötme: Kunŋan kun möp nene kuluj kude nemap. Ambazip me bau kuruk-lama bulmakau-iŋini nene kuluj kun nemegöt kude möt enŋime.

⁸Nene siŋgi mewö mala samot mem teköba Anutu köhöikŋanök sahöt köuluköm wanŋiba nanŋök nanŋök könaŋamŋini bölöŋi aka ambazip ayuayuhu böröŋini töwötpuk meget ahözawi, mi möp andö qem teköba mosötme.

⁹Mewö ahinga Anutugöt uruŋan kunbuk eriga wösöŋi möt neŋgiba kukŋangöt könöpŋi qeraköba

---

* **3:4:** Mat 1 2.41; Luk 1 1.32

siŋgisöndoknini mosötpawak. Mi mosöriga kude ayuhubinak. Mewö jizin.”

¹⁰ Mi möt asahiba könaŋamŋini bölöŋi andö qeba uruŋini melengetka Anutunöŋ ahakmemeŋini mi eka wösöŋi möt enŋiba mötmöŋi liliŋgöiga siŋgisöndokŋinaŋgöt likepŋi melen enŋimapkö ahöhi, mi mosörök. Uruŋan mewö eriga kude mem bölüm enŋiyök. Mewö.

4

Jonanöŋ tembula irimŋi seholidyök.

¹ Mewö asuhuyökmö, Jonanöŋ mianŋöraŋ urubölö ketauŋi möta irimŋi seholidyök. ² *Irimŋi seholidyöga Kembu ulet waŋgiba kewö jiyök: “Aek Kembu, gi ak-kömukömugöt bemŋi mala ölop neŋgehorimakzan. Göhöreŋ kuki mi öŋsöŋ aiga kalem möriamgi mi önöŋi qahöp ahöza. Mewö urugi zölaŋ amöröiga wösögi möta könagesö kun mem bölöm enŋimamgöt kude mörakzan. Mia nane gölmenöŋ mala lök möt yaköba jiali, mia ölum guhuza me qahöp? Könaŋi mewögöraŋ aka nalö mianŋöreŋ Tarsis anmam jiba ösumok mömölaköba anda malal. ³ *Merak malmalgöt tököba kömupköt möralga ölöwakzap. Mianŋöraŋ Kembu, göŋön möp malmalni döli noaŋgötnöŋ. Keu mi ölnaŋ.”

⁴ Mewö ulerökmö, Kembunöŋ kewö melen waŋgiyök: “Jona, gi ak-kömukömugöraŋ irimseŋewöl mötzani, mi dop köljap me qahöp?”

⁵ Mewö jiiga Jonanöŋ siti mosöta eta wehön kotkotŋe göröken anda köna töwokŋe endu koum

---

* **4:2:** Eks 34.6   * **4:3:** 1 Kiŋ 19.4

qeba mianğöt aumņe tarök. Tata sitigörap mewö me mewö asuhumawi, mi ekņamgörap uba tarök.

⁶ Mewö tarökmö, Kembu Anutunöņ Jona uruölöwak ak waņgimamgörap jiiga ölnölun kun asuha kōriba kota Jonagöt nōrōpņi aum köl waņgiyök. Aum köl waņgiiga ölnölungörap uruölöwak ketauņi mōta tarök. ⁷ Tata suņgem kun ahōiga miri gianņiga mianğöreņ Anutunöņ tarōņ kun melaiiga kaba ölnölun mi yōhōrōņgōiga sinņi soholiyök. ⁸ Wehōnōņ koriga Anutunöņ jiiga luhut kōnōpņambuk kōtōkņi mi miri jeņi kotkotņeyök qeiga wehōn jeņan nōrōpņe qei qei uruņi öngōba duhuiga kōmumamgöt mōt tekōba kōulukōba kewō jiyök: “Nōņōn malmalgöt tōkōba kōmupköt mōralga ölöwakzap. Keu mi ölna.”

⁹ Mewö jiyökmö, Anutunöņ Jonagörap kewō jiyök: “Gi ölnölungörap irimņi sehōlizawi, mi dop kölņap me qahōp?” Mewö jiiga kewō melen waņgiyök: “Irimņi sehōlizawi, mi mōp dop kölņawa. Nōņgöt irimsesewōlni mi ketauņi aiga urunan kude amōrimap. Mianğörap ölöp kōmumam. Keu mi ölnap.”

¹⁰ Jonanōņ mewö jiiga Kembunōņ kewō jiyök: “Gi ölnölungöt bōrōņi kun kude memba mi kunde galōm kōlnōņga kōriyök. Mi suņgem mohotkō uruņe asuhuyök aka suņgem mohotkō uruņe soholiba kōmuyök. Tōndup gōņōn nangak yuai omanņi mewōņi mianğörap sahōta waimanņat mōtzan.

¹¹ Mewö aiga nōņōn mōp denōwōgörap siti ketauņi kianğöt kōnagesōņi yeņgörap waimanņat kude mōtpileņak? Mianğöt uruņe morō namande 1 20.000 (handöt twenti tausen) jaņgō mi oņgōta

maljei, mi ölpnangöt aka bölöngöt könanjiri kude möt kewöt etkimakzei aka bau kuruk yuai mi tok gwötpuk malje. Mi ambazip ketaunji yembuk mohok mem bölim engibilenbukörap nöön möp sihimnan Niniwe engehorizal.” Mewö.

Burum-Mindik Bible
The New Testament and portions of the Old Testament
in the Somba-Siawari language of Papua New Guinea,
also called the Burum Mindik language.
Sampela hap Buk Baibel long tokples Burum Mindik
long Niugini

Copyright © 1992, 2002 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Burum-Mindik or Somba-Siawari (Somba-Siawari or Burum-Mindik)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

c0871260-68cc-5a50-953f-52200e105d1e